

Copiii executară numaidecât porunca tatălui lor, pupitrele au fost puse și a început muzica. Am spus deja că Fustov cânta minunat la țiteră, dar asupra mea acest instrument avea întotdeauna un efect penibil. Mi s-a părut întotdeauna, și mi se pare și-acum, că în țiteră stă închis un suflet de cămătar ovrei boșorogit, care cântă fonfăit și se tânguie fiindcă nemilosul virtuoz îl silește să scoată sunete. Felul cum cânta domnul Ratci nu putea nici el să-mi producă vreo plăcere; pe deasupra, fața devenită brusc stacojie, cu ochii albi care se roteau cu furie, căpătase o expresie și mai sinistră: parcă se pregătea să ucidă pe cineva cu fagotul lui și, până s-o facă, îl înjura și-l amenința, scoțând una după alta niște note grosolane, teribil de răgușite. M-am așezat alături de Susanna și, așteptând prima clipă de pauză, am întrebat-o dacă îi place muzica la fel de mult ca tatălui ei.

Ea s-a dat înapoi, de parcă aș fi împins-o, și a spus sacadat:

— Cui?

— Tatălui dumneavoastră, am repetat eu, domnului Ratci.

— Domnul Ratci nu îmi este tată.

— Nu vă e tată? Iertați-mă... Probabil că n-am înțeles... Dar țin minte că Alexandr Davâdîci...

Susanna se uită țintă la mine, speriată.

— Nu l-ați înțeles bine pe domnul Fustov. Domnul Ratci îmi este tată vitreg.

Am tăcut.

— Și nu iubiți muzica? am reluat eu după puțin timp.

Susanna s-a uitat iar la mine. Hotărât lucru, era ceva de sălbăticiune în ochii ei. În mod vădit, nu aștepta și nu dorea ca discuția noastră să continue.

— N-am spus asta, rosti ea cu încetineală.

— Tru-tu-tu-tu-tu-u-u..., ghiorăi deodată cu furie fagotul, producând fioritura de final.

M-am întors, am văzut grumazul roșu, umflat ca la un șarpe boa sub urechile clăpăuge ale domnului Ratci și mi s-a părut teribil de dezgustător.

— Dar probabil că acest... instrument nu vă place, am spus eu coborând vocea.

— Da... nu-mi place, a răspuns ea, înțelegând parcă aluzia mea.

„Iată dar!“, mi-am spus în gând, bucuros cumva.

— Susanna Ivanovna, a spus deodată Eleonora Karpovna în limba ei ruso-nemțească, iubeste foarte mult muzica și cântă chiar foarte frumos la pian, numai că nu vrea să cânte la pian când este foarte rugată să cânte.

Susanna nu îi răspunse nimic Eleonorei Karpovna, nici măcar nu se uită la ea, și doar ușor, pe sub pleoapele lăsate, își întoarse ochii spre ea. Numai după această mișcare, după mișcarea pupilelor ei, am putut să-mi dau seama ce fel de sentiment nutrea Susanna pentru cea de-a doua soție a tatălui ei vitreg... Și din nou m-am bucurat cumva.

Între timp, duetul se sfârșise. Fustov s-a ridicat și, apropiindu-se cu un mers nehotărât de fereastra lângă care ședeam Susanna și cu mine, a întrebat-o dacă primise de la Lengold notele pe care acesta promisese să le comande la Petersburg.

— Un potpuriu din *Robert Diavolul*, adăugă el către mine, opera aceea nouă care face acum atâta vâlvă.

— Nu, n-am primit, răspunse Susanna și, întorcându-și fața spre fereastră, șopti iute: Te rog, Alexandr Davâdici, te rog, nu mă pune să cânt astăzi! Nu am deloc dispoziție.

— Ce anume? *Robert Diavolul* de Meyerbeer! răcni apropiindu-se de noi Ivan Demianîci, fac pariu că e o bucată excelentă! E jidov, dar toți jidovii, la fel ca cehii, sunt muzicanți înnăscuți! Jidovii în special. Nu-i așa, Susanna Ivanovna? Ă? Ha-ha-ha!

În ultimele cuvinte ale domnului Ratci și, de data asta, chiar în răsul lui, s-a auzit altceva decât zeflemeaua lui obișnuită – s-a auzit dorința de a jigni. Cel puțin, așa mi s-a părut mie și așa a fost perceput de Susanna. Ea a tresărit fără voie, s-a înroșit și și-a mușcat buza de jos. Un punct luminos, ca strălucirea

unei lacrimi, i s-a ivit pe o geană și, ridicându-se repede, ea a ieșit din încăpere.

— Dar unde ai plecat, Susanna Ivanovna? strigă după ea domnul Ratci.

— Dar oprește-o, Ivan Demianîci, interveni Eleonora Karpovna. *Wenn sie einmal so etwas im Kopf hat...*¹

— E o fire nevricoasă, zise Ratci întorcându-se pe călcâie și se plesni peste șold. Plexus Solaris e suferind. O, dar nu te mai uita așa la mine, Piotr Gavrilîci! Eu m-am ocupat și de anatomie, ha-ha! Pot să și tratez! Uite, întreab-o pe Eleonora Karpovna... Eu o vindec de toate suferințele! Am eu metoda mea.

— Dumneata trebuie să te ții întruna de glume, Ivan Demianîci, replică ea nemulțumită, în timp ce Fustov, râzând și legănându-se a plăcere, se uita la ei amândoi.

— Și de ce să nu glumesc, *mein Mutterchen*², nu se lăsă Ivan Demianîci. Viața ne e dată spre folos, dar mai mult pentru frumos, cum spunea un vestit poet. Kolka, șterge-ți nasul, guzganule!

IX

— Azi, grație ție, am fost într-o situație foarte stânjenitoare, i-am spus în seara aceea lui Fustov pe când mă întorceam împreună cu el acasă. Mi-ai spus că această... cum îi spune? Susanna – e fiica domnului Ratci, iar ea îi e fiică vitregă.

— Ei, nu! Ți-am spus că e fiica lui? De fapt... nu-i totuna?

— Acest Ratci..., am continuat eu. Oh, Alexandr! Deloc nu-mi place! Ai observat deosebita ironie cu care a vorbit azi în prezența ei despre jidovi? Ea e cumva... evreică?

1. Când îi intră ei ceva în cap (în germ., în orig.).

2. Mămicuță (în germ., în orig.).

Fustov mergea în fața mea mișcându-și de zor brațele; era frig, zăpada scârțâia sub picioare ca sarea.

— Da, mi-amintesc că am auzit ceva de soiul ăsta, a spus el în cele din urmă. Maică-a a fost, se pare, evreică de origine.

— Adică domnul Ratci s-a însurat prima dată cu o văduvă?

— Probabil.

— Hm... dar acest Viktor care n-a venit ieri îi e tot fiu vitreg?

— Nu... ăsta e fiul lui bun. De altfel, știi, eu nu mă amestec în treburile altora și nu-mi place să întreb. Nu sunt curios.

Mi-am mușcat limba. Fustov continua să meargă zorit. Apropiindu-ne de casă, l-am ajuns din urmă și l-am privit în față.

— Dar Susanna chiar e o bună muziciană? am întrebat.

Fustov s-a încruntat.

— Cântă bine la pian, a spus el printre dinți. Doar că e foarte sălbatică, te previn! a adăugat cu o ușoară grimasă. Parcă regreta că îmi făcuse cunoștință cu ea.

N-am mai spus nimic și ne-am despărțit.

X

În dimineața următoare m-am dus iar la Fustov. Să îmi petrec diminețile la el devenise pentru mine o necesitate. M-a primit cu blândețea obișnuită, dar despre vizita din ajun – nici un cuvânt! Parcă avea apă în gură. M-am apucat să răsfoiesc ultimul număr din *Teleskop*.

În odaie a intrat o figură nouă. Ea s-a dovedit a fi chiar fiul domnului Ratci, Viktor, a cărui absență îl făcuse în ajun pe tatăl său să tune și să fulgere.

Era un tânăr de vreo optsprezece ani, deja tras la față și cu un aer nesănătos, cu un zâmbet dulceag-insolent pe fața impură, cu o expresie de oboseală

în ochii congestionați. Semăna cu tatăl său, dar cu trăsături mai mărunte și nu lipsite de atractivitate. Dar și în această atractivitate era ceva rău. Era îmbrăcat foarte neglijent, vestonul de uniformă nu avea toți nasturii, o cizmă îi plesnise și duhnea a tutun.

— Bună ziua, spuse el cu un glas răgușit și cu datul acela din umeri și din cap pe care l-am observat întotdeauna la tinerii răsfățați și înfumurați. Aveam de gând să mă duc la universitate, dar am nimerit la dumneata. Simt că ceva îmi apasă pe piept. Dă-mi și mie un trabuc mic.

A străbătut toată odaia abia trăgându-și picioarele și, fără să-și scoată mâinile din buzunarele pantalonilor, s-a trântit greoi pe divan.

— Ai răcit? l-a întrebat Fustov și ne-a făcut cunoștință. Eram amândoi studenți, dar studiam la facultăți diferite.

— Nu!... Ce răceală! Ieri, să recunosc... (aici domnul Ratci junior a zâmbit cu toată gura, din nou nu fără atractivitate, dar dinții se dovediră a fi stricați) am tras o băută, am băut zdravăn. Da. Și-a aprins trabucul și a început să tușească. L-am condus pe Obihodov.

— Dar unde pleacă?

— În Caucaz, și își cară acolo și iubita. O știi, aia cu ochi negri și cu pistrui. Fraieru'!

— Aseară tatăl dumitale a întrebat de dumneata, zise Fustov.

Viktor scuipe într-o parte.

— Da, am auzit. Ieri ai fost pe la șatra noastră. Bun, și? Ați făcut muzică?

— Ca de obicei.

— Dar ea... N-a făcut fasoane în fața noului musafir (aici și-a împins capul în direcția mea) și n-a vrut să cânte?

— De fapt, despre cine vorbești? a întrebat Fustov.

— Ei, se-nțelege, despre preastimata Susanna Ivanovna!

Viktor se tolăni și mai în voie, își răsuci un braț deasupra capului, se uită în palmă și pufni încet în răs.

M-am uitat la Fustov. El doar a ridicat dintr-un umăr, vrând parcă să-mi dea de înțeles că de la un asemenea neghiob nici n-ai ce să ceri.

XI

Viktor începu să vorbească uitându-se în tavan, târăganat și pe nas, despre teatru, despre doi actori pe care îi cunoștea, despre o oarecare Serafima Serafimovna care i-a „tras clapa“, despre noul profesor R. pe care l-a numită vită – fiindcă, închipuiți-vă ce-a scornit pocitania! La începutul fiecărui curs face prezența, și se mai consideră liberal! La dubă i-aș băga pe toți liberalii voștri! – și întorcându-se, în fine, cu față și trup cu tot către Fustov, zise pe un ton pe jumătate plângăreț, pe jumătate zeflemitor:

— Ce voiam eu să te rog, Alexandr Davâdici... N-ar putea fi convins cumva bătrânul meu... Uite, cânti duete cu el... Îmi dă cincii albastre pe lună... Păi ce-i asta?! Nici de tutun nu-mi ajung. Mă mai și îndeamnă: nu face datorii! L-aș pune în locul meu, să văd atunci! Doar eu nu primesc pensii, cum primesc alții (Viktor accentuă ultimul cuvânt). Iar bănet, știu, are din plin. Să nu facă pe milogul cu mine, că nu mă duce. Las-o-ncolo! S-a-nfruptat și el... cu dibăcie!

Fustov s-a uitat pieziș la Viktor.

— Mă rog, începu el, am să-i spun tatălui dumitale. Dar, dacă vrei, eu pot... până una-alta... o sumă mică...

— Nu, de ce? Mai bine să-l îmbunăm pe bătrân... De fapt, adăugă Viktor scărpinându-și nasul cu toate cele cincii degete, dă-mi, dacă poți, vreo douăzeci și cincii de ruble... Cât naiba-ți sunt dator?

— Optzeci și cincii de ruble ai împrumutat de la mine.